

Частина перша

ІНШИЙ ШЛЯХ

Пролог

Фульміне. Київ. Літо 2020 р.

Ще раз зиркнувши на всі боки, синьйорина Фульміне постукала по куленепробивному склу, провела кінчиками пальців по замку і дістала з сумочки відмичку. Неквапно, навіть ліниво почала копирсатись у замковій шпарині. Організатори виставки надто покладалися на нещодавно винайдену електричну сигналізацію, ніби вона бездоганна. А такої ще не було в природі.

Замок піддався, клацнув, і таця з оксамитовими подушечками легко покинула свій скляний прихисток. Якусь мить дівчина помилювалась коштовностями, потім ретельно порозкладала їх у коробочки та акуратно поставила на місце прозорий ковпак. Насправді вилучити коштовності — найлегше в плані, значно складніше перетворити крадені цяцьки на монети та асигнації.

Ще й зберегти анонімність.

Звірившись із годинником, дівчина ще раз оглянула кімнату та підійшла до дверей. Коли секундна стрілка торкнулась поділки із цифрою «дванадцять», вона швидко вислизнула за двері й так само швидко причинила їх за собою. Так і не почувши передзвону сигналізації, вже спокійніше попрямувала до виходу.

Пізніше поліція, звичайно, допитає всіх, кого зможе. Можливо, навіть знайде свідків, які опишуть дівчину середнього зросту, середньої статури, в капелюшку з густою вуаллю. Може, польку, може, італійку. А то й британку.

Й ані зріст, ані інші ознаки не допоможуть відшукати невловиму авантюристку.

Знову звірившись з годинником, Фульміне вирішила не відхилитись від основного плану і зайшла до поштамту. Натяку на щедрі чайові та легкого іноземного акценту виявилось досить, щоб уже за кілька хвилин у її руках залишились тільки картонки на отримання особливо цінного вантажу, а коробочки з дорогоцінностями зникли в капсулах, які у свою чергу помандрували системою пневмопошти на розподільчі станції. Тепер вже ніхто не зможе

встановити, що надіслане має стосунок до дівчини, а потенційні клієнти куплять самі квитанції на отримання бандерольок.

Залишивши в касі кілька золотих монет, дівчина пішла до вбиральні. Ніхто не помітив, що вона зайшла не в ті двері, і ніхто не здивувався, коли стрункий юнак, поправляючи тонкі вусики та пригладжуючи ріденьку борідку, прикупив якусь рожево-лебедину листівку і неквапом пішов на Майдан, до станції монорейки.

Дівчина, набувши подобу юнака, могла б заприсягтися, що простежити її подальший шлях не зміг би ніхто, проте, підходячи до готелю, синьйорина Фульміне вперше стривожилася. Вона добре пильнувала, що відбувалося навколо, і не помітила стеження, та все ж не могла позбутися занепокоєння.

І раптом у думках неначе сяйнуло: саме цей паромобіль із характерним шипінням при гальмуванні вона вже десь бачила і чула. Притулившись на мить до стіни, дівчина заплющила очі й пригадала... Біля поштамту... Інший ракурс, але звук той же... Номер... номер інший, але це пусте. У того, першого, дзеркальце було розвернуте трохи вбік. У цього... теж. Отже, таки вистежили. А он з-за рогу видніється округлий зад поліцейського паробусу. І консьерж на вході не той, що зранку...

Вона вдала, наче нічого не помітила, і простувала далі. Юнака, під якого вона замаскована, знають у готелі. Небезпечно, але не можна виказувати занепокоєння. Тому повільно вперед. От у ліфт сідати не слід... Краще пробігтись сходами... У номер — ні... Завжди є запасний план і запасний план до запасного плану. Те, що необхідно завжди мати шлях до відступу, синьйорина засвоїла давно.

Інтуїція змусила її завмерти за колоною: помережана чавунними візерунками клітка ліфту поповзла вгору. І її вщерть наповнили сині з чорним мундири поліції. Отже, нагору немає чого поспішати, відступ через дахи перекритий. Запасний план теж можна відкинути, пожежні драбини гарантовано під контролем. Мабуть... І вихід через кухню теж.

Як же ж вгадати, кого шукають: юнака чи дівчину?

Спиною синьйорини пробігла цівка холодного поту. Що ж, час задіяти запасний план до запасного плану... Сто років тому, налякані пожежами, тодішні власники готелю обладнали його

хитромудрою системою порятунку: кожен карниз за мінімальних зусиль перетворюється на рятувальну люльку, досить лиш відсунути фіранки та смикнути за непримітну мотузку. Звичайно, про таке не всі знають...

Шукають поліціанти хлопця чи дівчину — на підлітка-по сильного ніхто не зверне увагу. А швидко перевтілюватись Фультміне вміла завжди.

Їй поталанило. Здається, хтось підіймався сходами, коли люлька старої рятувальної системи ковзнула вниз. Різких звуків поліцейських свистків усе ще не було чути.

Озираючись, «посильний» поправив картузик, просту полотняну сумку на плечі та швидким кроком попростував за ріг. Ще кілька хвилин — і його постать зникла у натовпі, щоб вигулькнути у найближчому провулку. Ще раз змінити образ Фультміне не встигла: біля неї зупинився той, помічений раніше, сірий паромобіль, дверцята відчинились і ввічливий, проте наполегливий голос мовив: «Прошу, синьйорино, сідайте, нам треба поговорити».

Вона скорилася.

Зсередини салон видався значно більшим, ніж здавався ззовні. Два м'які диванчики один навпроти іншого, відкидний столик.

— Прошу, панно, без зайвих рухів.

Чоловік у салоні сидів на максимальній віддалі, у незручній позі і тримав руки перед собою долонями вперед.

— Без дурниць. Якщо є зброя — забудьте про це хоч на деякий час. А краще поїдемо, якимось не дуже хочеться пояснювати поліції, чого ми тут.

— То ви не з поліції?

— Не зовсім, — озвався незнайомец, і аж тепер дівчина помітила, що той абсолютно лисий. — Хоча полювали на вас і з моєю допомогою. І, до речі, віддайте, будь ласка, поштові квитанції. Отримавши хоча б їх, столична поліція дещо заспокоїться.

— Хто ви?

— Для вас — Директор. Так буде простіше. Зараз я переконуватиму попрацювати на мене. А ви, відповідно, погодитесь, плануючи в майбутньому показати мені носа.

Частина перша

— Вважаєте, мені вдасться? Ось наплічник, беріть, там усе.

— Вам все вдасться, панно. Проте я сподіваюсь, що не зра-
зу, і наше спілкування принесе обопільну користь. До речі, мушу
попередити: вас зазнімкували, і якщо напускатимете туману, то
поліція отримає ці знімки. Наголошую, не лише поліція Києва.
І навіть не лише поліція Посполитого Союзу.

— Зрозуміла.

— От і чудово. Тепер дайте квитанції самі, будь ласка. Ага, дя-
кую.

Директор передав квитанції водію, і паромобіль рушив. Дів-
чині здалось, що в салоні стало тихіше.

— Ну добре, переконуйте мене. Врахуйте, я не на все пого-
джусь.

— Може, спершу пряники? Ну, припустімо, батіг я вже пока-
зав...

— Ні-ні, про таке потім! Мене цікавить, що ж плануєте? Ко-
гось звабити? Чи, може, убити? З вами, Директоре, доведеться
спати? А з вашим замом?

Дівчина відкинулась на сидінні, аби набути виключної пози.
На жаль, її теперішній образ не надто цьому сприяв.

— Ні, панно. Власне, я готовий продемонструвати свою доб-
ру волю. Не забувайте: знімки в мене. Поки що.

— Зрозуміла. «Поки що». Ну гаразд, а в чім добра воля?

— Ось, візьміть.

Той, хто назвався Директором, простягнув пакет.

— Ознайомитесь у дорозі. А ось пара квитків на найближчий
цепелін.

— Куди?

— До Рима, звісно. Ви ж наче туди збирались?

Розділ перший

Стажування у Римі

Олекса. Рим. Літо 2020 р.

— **О**лексо, що робиш? Ходи, пройдемося. Я таке місце знайшов!

— Гнате, відчепися, я зайнятий.

— Друже, та облиш ти свої склянки! Ходімо!

Не дочекавшись відповіді, Гнат пішов. «Таке місце» для нього не руїни Колізею, а п'ятачок, на якому збиралися легковажні дівчата з найближчого передмістя. Вони зачаровувались екзотичним для цих країв білявим Гнатом, а не його чорнявим та смаглявим супутником. Гнатовому вмінню заповнювати лакуни мови нестримною жестикуляцією Олекса волів заздрити на відстані. Крім того, у колеги-курсанта всі походеньки закінчувались прогнотовано і надто витратно. Ні, дівчата — вони, звісно, не остання справа, проте хочеться чогось більшого за пригоду на одну ніч.

І грошей майже немає, але про це краще змовчати.

Хлопець зітхнув, ніби відганяючи видіння, та знову взявся за дріль та лобзик. Роботи було ще багацько.

Олекса захоплювався радіосправою. Навіть найперші спогади пов'язували його з радіо. А ще це були єдині спогади про батьків: вони всі разом сидять біля чорної тарілки та вслухаються в те, що з неї долинає. Мама така добра й тепла, тато такий надійний. Здається, мама тримає когось на руках. Її обличчя можна би впізнати із тисячі, але варто тільки зосередитись — риси розмиваються, вислизують, тануть. Олексу обіймає тато, його обличчя пам'ять не зберегла. Лишень відчуття чогось теплого на тімені і на лиці. Чогось теплого й солоного.

Наступний чіткий спогад — він уже в поліції сидить біля радіо і точно знає, що от зараз почує мамин голос, що вона скаже, де її шукати. Адже по радіо оголошують все!

Тоді він довго картав себе, бо заснув, так і не дочекавшись «своєї» передачі.

Відтоді минуло п'ятнадцять років.

...Юнак зітхнув, подивився на край столу. Там стояв майже готовий приймач. Простий, кілька деталей: котушка, батарея, лампа-діод, пара конденсаторів і навушники! Цю схему він збирав щоразу, де тільки міг, куди б не приїздив, і довго сидів, часто ночами, слухаючи ефір: музику, новини, якісь переговори чи й просто переспів морзянки.

Зазвичай це допомагало зосередитись.

Якщо мати навушники, то приймач можна зібрати майже з чого завгодно. Тільки дроту потрібно буде чимало: для котушки, для антени, для заземлення. Не повірите, як інколи важко знайти нормальне заземлення на восьмому поверсі гуртожитку!

У двері постукали. Не встиг Олекса відповісти, як до кімнати увірвався ще один сусід — пан Дмитро. Меценат, мандрівник, кореспондент і редактор херсонської газети «Кавунова столиця». Як він отримав житло в одному блоці з курсантами-стажерами — пояснити може хіба що споконвічна італійська корупція. А ще він завжди мав рацію, тобто вважав свою думку безсумнівною, та любляв носити корковий шолом, неначе пересувався не Римом, а джунглями Амазонки.

— Уяви собі, — пан Дмитро підняв руки догори, — уяви собі, що вони пишуть!

— Уявляю.

— Не уявляєш! Справді, зовсім не уявляєш! На, читай!

Кореспондент-редактор зірвав шолом та кинув на стіл теку.

— Обережно, гаряче.

— Що? Ой, холера!

— Гаряче, кажу, паяльник. Бачите, працюю.

— А, — неухажно відповів пан Дмитро. — Добре. Але дивись! Читайте! Ні, краще я сам тобі прочитаю.

«Це все — нісенітниця!

Спростування відомого професора.

Вже неодноразово до нас долітали чутки про таємничі зникнення людей та появу в небі невідомих летючих об'єктів у формі

тарілок. Наша газета мала велику кількість листів, а ще більше дзвінків від читачів з проханнями розповісти про це докладніше. Наш кореспондент звернувся за коментарем до знаного вченого Луїджі Шуазі. «Це повна нісенітниця! — вигукнув професор у відповідь на перше ж запитання про летючі тарілки. — Людство — єдиний розумний вид у множині світів, ми це давно і достеменно встановили. Космос — порожній та ненаселений, не може бути прибульців звідти, де ніхто не живе, де просто немає придатних для життя планет. Навіть якщо припустити, що десь там, серед зірок, живуть ці ваші чужопланетяни, їм досягати Землі доведеться тисячі й тисячі років. Невже ви вважаєте, що після таких мандрів їм більше немає чим зайнятися, окрім викрадання поодиноких диваків? Це все — дурнуваті вигадки невігласів, підігріті легковірними до пліток людьми». Повне інтерв'ю професора Луїджі Шуазі читайте на третій сторінці.

Анрі Моліньє».

— От! — пан Дмитро переможно подивився на хлопця. — Це Dernières Nouvelles.

— Ага, «Останні Новини», Париж. Точно, це ж ви просили мене туди зателефонувати того місяця.

— Так! Ти телефонував, я телефонував, листи писав і буду писати! Я сам, розумієш, сам розмовляв із тими людьми! І ті, червонооки, то не чужопланетяни, то наче люди, тільки...

— Тільки червонооки?

— Тільки нелюди!

— Не люди, люди, нелюди... Пане Дмитре, ви б визначились.

— Ні! Ех. Ніхто мене не слухає. У Києві не слухають, у Римі не слухають, у Парижі...

— Ну, ще Лондон лишається, — спробував заспокоїти сусіда Олекса. Правду кажучи, ці історії йому вже давно набридли. — І Мехіко. І Варшава. Може, вам у Варшаву поїхати? Скажете, що в Парижі вам відмовили, то у Варшаві вхоплять обома руками!

— У Варшаві мені теж відмовили, — зітхнув пан Дмитро. — Схоже, ставлення до мене — це те єдине, що об'єднало Варшаву та Париж. А що це ти робиш?

— Приймач, — незворушно відповів Олекса.

* * *

Він збрехав. Тобто майже збрехав: приймачем цей пристрій теж мав бути. Але вчорашня пригода дещо змінила плани.

Програма обміну досвідом між поліцейськими курсантами Києва та Рима теоретично мала би покращити відносини між двома блоками напередодні підписання Континентального Пакту. Так-так, саме того Пакту, що поставив би крапку в майже сімдесятирічному протистоянні військових блоків, утвердити мир у Європі, продемонструвати ефективність Ради Гегемонів, стабільність і незалежність реформованої Ліги Націй тощо. От тільки ніхто не мав поняття, чим цих курсантів зайняти. Чим споглядання роботи судмедексперта у Києві відрізняється від того ж у Римі? Або подолання смуги перешкод чи підмітання плацу?

Підмітати плац їх змушували нечасто. Мабуть, отому вусатому капітану натякнули, що з іноземцями слід поводитись трохи делікатніше.

Та якась користь була. Інші машини, інше оснащення, інші умови роботи. Якби їх випустили «в поле» — тобто, звичайно, «в місто» — це б хоч чомусь новому навчило.

Але хто ж ризикне таких гостей піддати щонайменшій небезпеці?! Не збувся навіть хитрий план проникнути у буцегарню, щоб подивитись на систему зсередини. Тобто потрапити вдалося, але на ті кілька хвилин, поки жандарми не втямили, кого ж вони затримали.

Як запевняли газети, під владою Дуче дисципліна в столиці була твердою, а інформованість сил правопорядку — високою.

Звичайно, молодим людям було на що подивитись у Вічному місті. Це захоплювало: ходити вулицями, бруківкою яких тисячі років тому карбували крок тріумфи Цезаря, зазирати в очі папським гвардійцям, обійти собори та палаці. Але таке швидко набридає. Якщо ж до цього стипендія не надто перевищує оті нещасні «три сольдо», то стає якимось не до видовищ. Звичайно, веселі дівчата з передмість будуть раді скласти компанію чужинцям, особливо якщо ті виявлятимуть щедрість, але на скільки тих грошей вистачить? Якщо ж ще мати якесь захоплення...

Коли Олекса вперше поцікавився, де можна придбати радіолампу, його просто не зрозуміли. Настільки, що юнак вже засумнівався

у своїй італійській. Врешті термін — то термін і є. Але відомі йому синоніми ніяк не допомогли ситуації — *tubo a vuoto, della valvola elettronica...* Люди знизували плечима, ніби чули щось несусвітнє. І тільки після спроби чи не четвертої хлопець зрозумів: співрозмовники не знають таких слів! Зате справа одразу зрушила з місця, коли він завів мову про потребу відремонтувати радіо.

Радіомайстерня ховалась у тісному запиленому підвальному приміщенні, куди потрапити вдалось за тимчасовим поліцейським посвідченням. Щоправда, воно ж і завадило подальшій розмові: невисокий балакучий хлопчик вдавав, ніби не розуміє, що цьому молодому пану, *giovane gentiluomo*, від нього потрібно. Тільки після того, як юнак від душі вилаявся кількома мовами, горе-продавець зник, а натомість виник сивовусий чоловік.

— *Buona giornata*, пане! Варшава?

— Київ.

— О, Київ, Київ, — продавець одразу перейшов на ламану українську. — Страшне місто. Мій дід там був, під Києвом. Берсальєр¹, оточення під Дубно, там і поліг. Добре, тата встиг зробити. Страшна війна. Я Паоло.

— Не воював, пробачте. Олекса.

— Ні-ні, пане Олекса, не вибачайтесь. Війна була, мир — тепер, давно мир. Ми дружити будемо, я радий вас бачити в моїй майстерні. Чим можу допомогти?

Досить непогану українську продавець активно доповнював жестикуляцією.

— Я магазин шукаю. Я збираю радіо, мені лампа потрібна. *Triodo!*

Почувши це, Паоло замахав руками ще жвавіше, тепер з успіхом заміняючи вітряк. Він швидко почав щось розповідати, потім приніс кілька плоских ящиків з деталями. Обережна розмова швидко переросла в суперечку.

— А я кажу, що напівпровідникові пристрої — то дурниці! — гарячкував Паоло. — Іграшки. Дивись сам: вартість цього transistor у два рази вища за радіолампи.

¹ *Берсальєри* (итал. *Bersaglieri*, від *bersaglio* — «мішень») — стрільці в італійській армії, особливий рід військ, елітні високомобільні піхотні частини.

— Але працює ж довше!

— Ну й працює довше, а як згорить? Лампа — просто. Не горить, чи там гетер¹ побілів — одразу видно, що зіпсована. А цей, транзистор, як діагностувати? Це ж скількох вчити треба? А скільки ремонт коштуватиме?

— Якщо прилади мати...

— Так, прилади мати, то можна все, але знову — треба їх мати. Треба їх знати. Треба їх робити. А тут — кинув погляд, та й усе!

— Ну, може бути.

Насправді Олекса погодився із Паоло зразу ж, проте надто вже приємно було посперечатись із знавцем.

— Я взагалі, — нарешті він згадав мету своїх пошуків, — хочу дещо придбати.

— Ані слова більше, пане! Я знаю, що вам потрібно! Я точно знаю, що вам потрібно!

І він дістав з-під прилавка ще одну дерев'яну коробочку.

— Повний набір ламп для передавача сторожового катера! Пан не карабінер, адже ж так?

— Тут, у вас — не карабінер. Може, дома, — усміхнувся Олекса, одразу зрозумівши натяк. — Не хвилюйтесь. Але пан — небагатий.

— А хай пан придивиться, — лукаво усміхнувся Паоло. — Уважно.

— Побілили.

— Ага, так. Гетер побілів, калильні сітки вже випрацювали ресурс. Але це хороші лампи, справді! Тільки їх параметри тепер інші. Просто поставити на заміну — не вдасться, і працюватимуть вони важко.

— Доведеться постійно підстроюватись, — збагнув Олекса.

— Саме так! Тому ціна їх невелика, але й кому-небудь не продаси! А пан цілком зможе скомпенсувати їх вади своїм розумом! Адже так, пане?

Вже тоді Олекса зрозумів, що без цих скляних трубок він з магазину не вийде, навіть якщо доведеться викрасти їх. Чи пограбувати продавця. Чи бути пограбованим продавцем.

¹ Блискуче напилення, яке можна бачити на склі більшості електронних ламп, виконує подвійну функцію — адсорбує залишкові гази, а також служить індикатором вакууму.

Так і сталось: залишивши майже всі гроші, хлопець приніс скриньку в гуртожиток.

І нічого не розбив.

* * *

— ... І цю велику честь! Вам! Довірів! Народ Української Держави! Ми! Повинні! Виправдати!

Куратор-СБУДівець¹ й далі виголошував свою промову; курсанти стояли в холі й вдавали, що уважно слухають. Десь в Академії вони б у цьому були ретельнішими, проте тут відчували більше волі. Звичайно, якщо втнути щось «аж таке», то неприємності будуть, проте кому вони потрібні? Ані політофіцеру, ані курсантам, ані господарям. Тому всі сторони уклали негласну домовленість помірно ігнорувати одне одного.

— ... Колони! Пройдуть!

— Хоч анекдот?

Гнат чомусь був задоволений цією подією — він аж випромінював веселість. Олекса ж, навпаки, волів би повернутись у кімнату та закінчити випробовування свого чуда радіотехніки. І, що найгірше, не міг пригадати, чи вимкнув паяльник, чи ні.

— Слухай. Готують наші святкування Континентального Пакту...

«Ага, вже й адаптувати встиг. А далі буде щось таке борода-бородате...»

— І от, ідуть три колони. Перша — союзники, Варшавська академія, наші, Брестський лицей, оце от все як має бути. Прапори, гасла, парадна форма... Друга — начебто нові союзники. Римський Союз, як є... теж під прапорами. І третя — під британським.

«Ні, це таки щось нове. Цікаво, ці байки справді народ вигадує чи спеціальний відділ СБУДу?»

Такі думки Олекса не оприлюднював. Натомість передбачувано спитав:

— А британський звідки?

Гнат тихо заіржав.

— От і СБУДівець так подумав. Скандал же! Посинів, позеленів, побілів, підбігає до куратора колони...

¹ СБУД — Служба Безпеки Української Держави.

«Зараз буде смішно».

— Курсант Довбуш! Ви зрозуміли завдання? — СБУДівець, мабуть, вирішив розштовхати останні ряди. Олексі просто не поталанило.

— Так, пане майоре! Наше завдання — пройти зі стягами учасників Посполитого Союзу окремою колоною!

— Вірно, курсанте Довбуш! Повторюю для тих, хто не такий уважний! Ми! Повинні! Пройти...

— То й чуєш, — Гнат все ніяк не хотів вгамуватись. — Підбігає СБУДівець до куратора колони, а той: «Все узгоджено! Щоб продемонструвати зневагу до неавтономних імперіалістів, наші орли крокують з їхнім перевернутим прапором!»

«Ха-ха. Смішно. Точно — придумують у СБУДі. Тільки не в спеціальному відділі, ось цей СБУДівець і придумує».

Щоб підтримати компанійський дух, Олексі все ж розтягнув губи в усмішці, проте одразу ж вдавав серйозного: «залетіти» чи навіть просто привернути до себе зайву увагу не хотілося.

— Тепер, товариші курсанти, організовано отримуємо прапори та транспаранти! Нагадую, що преміальні стипендії отримаєте після проходження колони! Зрозуміли?

— Так, пане майоре!

Цього разу голоси курсантів прозвучали одноставно.

— Радий вашій солідарності, товариші курсанти! Та щоб не виникало спокуси: ви абсолютно добровільно відмовляєтесь покидати територію гуртожитків. А на восьму ранку — під підпис прапори. Всім зрозуміло? Не чую?

— Так, пане майоре!

— Вільні.

СБУДівець, як на параді, покрокував до виходу, ігноруючи численні не надто доброзичливі погляди.

Олексі одразу захотіло кудись чкурнути. Він навіть знав, як не потрапити на гарячому, але здоровий глузд підказав, що це — не найкраща ідея. І він весь вечір збирався присвятити хобі — то навіть міняти плани? А ще, мабуть, паяльник він таки не вимкнув...

— ... Ну, що скажеш? — виявилось, що пан Дмитро вже кілька хвилин щось затято оповідав.

— Не знаю.

— І це еліта нації! Хіба ти не розумієш, що він ніякого права не мав віддавати такого наказу? Не знаю, як це класифікувати у твоєму випадку, а в моєму — це просто обмеження свободи преси!

— Ану понюхайте. Нічого не відчуваєте? Горілим не тхне?

— Метафорами говориш? Стривай, куди ти... Стривай! Зупинись!

Він таки встиг: велика чорна пляма на столі ще не встигла перетворитись на вогнище. Швидко висмикнувши всі штепселі з розеток, Олекса кількома рухами обережно переставив свої виробни на ліжко та залив тліючу стільницю водою.

— Поталанило, — прокоментував кореспондент. — Більше так не роби. О, а це що таке?

— Що? А... Наче Мадонна, але яка саме, не впізнаю...

Хлопець швидким жестом згорнув кілька розкиданих незакінчених малюнків. Пояснювати, що і навіщо він намагається витягти зі спогадів-марень, не хотілось. Але кореспондента треба чимось відволікти, бо ж не відчепиться!

— Слухайте, не хочете допомогти?

— Га?

— Дивіться, я тут передавач зібрав, хочу випробувати. А ось — приймач. Слабенький, але наразі вистачить. Треба слухати мене.

— Як слухати?

— Ну, я ввімкну зараз, буду налаштовувати, а ви у своїй кімнаті як почуєте мене — гупайте у стінку.

— Е... а як же я тебе почую?

Олекса зітхнув. Він так і не зміг для себе пояснити той феномен, що радіо для людей залишається дивовижними чарами.

— Це — передавач, — терпляче пояснив він. — Те, що я говоритиму, потраплятиме в ефір. А приймач його з ефіру ловитиме.

— Чекай, — на Дмитровім обличчі відбилася напружена думка. — В ефір, кажеш, то тебе не тільки я почую?

— Може, й не тільки ви, але кому я ще тут потрібен?

— А антена? Я бачив, знаєш, передавач має мати таку високу щоглу! Ти так мене розігруєш?

— Є антена. Щогли, до речі, не треба, просто дальність буде меншою. Але антена є, ось, бачите? Я з даху кинув дріт, ось сюди можна підключитись. Бачите розетку? Та я зараз не збираюсь на пів Італії

щось транслювати, а щоб було чути з іншої кімнати, вистачить чогось не такого великого. Треба тільки підібрати ємності. Розумієте...

— Ні, ні, не треба. Я вірю, — якось непевно відказав кореспондент. — Кажеш, слухати, а коли почую тебе, то грюкати в стінку? Нічого крутити не треба? А що ти казатимеш? Як я тебе впізнаю?

— Та нічого, просто називатиму числа. Хто ще тут, у Римі, рахуватиме українською? Беріть і... Хоча ні, знаєте, краще я сам вам все ввімкну. Пішли.

Радіосправа вимагає інтуїції. Знайти дві однакові радіолампи практично неможливо, розрахувати наперед можна тільки щось приблизно; якщо ж лампи ще й «пливуть» від спрацьованості, то доводиться майже вгадувати. Проте наполегливість бере своє, не минуло й години, як у стінку загупали, аж мало штукатурка не посипалась.

А за мить пан Дмитро вже увірвався до кімнати.

— Почув! Йй-богу, почув! Це ти, справді ти! Думав, мені здавалось — але не здавалось!

— Ура, — Олекса витер піт. — Тепер головне — нічого не чіпати, якийсь час воно працюватиме.

— А потім?

— А потім лампи «попливуть» ще далі і доведеться заново калібрувати. Їх же не просто так списали.

— Олексо... друже, — пан Дмитро затнувся. — А мій голос в ефір може піти? Ну, якщо я скажу, ти мене почувеш?

— Ну от і спробуємо. Дивіться: ось цей ключ повертаєте, ось сюди говорите. Ось тут слухаєте, проте слухати немає чого. Тому просто рахуйте, ну чи пісеньку співайте, а я, як почую, гупну в стінку. Згода?

Йому теж кортіло почути, що ж вдалося...

Ще за хвилину він почув, як у навушниках спотворений, але впізнаваний голос старанно виводить: «Ти не вір моїм словам — вони можуть обманути, ти не вір моїм пісням...»

Фальшиво немилосердно...

* * *

Йти в колоні виявилось нудно. Десь збоку би — з даху будинку чи з оглядового майданчика цепеліна — парад, мабуть,